

Innspill til faglig grunnlag for revisjon og oppdatering av forvaltningsplanene for havområdene

23.01.2018, Oslo

Innledning

Greenpeace Norge vil takke for muligheten til å komme med innspill til faglig forum. I Norge har man siden 2002 operert med begrepet økosystembasert forvaltning, som i stortingsmeldingen *Om rent og rikt hav* ble definert som: "økosystemtilnærmingen til havforvaltning er en integrert forvaltning av menneskelige aktiviteter basert på økosystemens dynamikk. Målsetningen er å oppnå bærekraftig bruk av ressurser og goder fra økosystemene og opprettholde dere struktur, virkemåte og produktivitet". Den første forvaltningsplanen kom i 2006, for Lofoten - Barentshavet. Siden har det kommet forvaltningsplaner for alle de norske havområdene. I globale sammenheng er forvaltningsplanene unike, og de er et verktøy med stort potensial for å sikre en effektiv og god forvaltning av norske havområder.

Ettersom det i dag er den menneskelige aktiviteten som har den mest dramatiske effekten på økosystemer er det den menneskelige aktiviteten som må forvaltes. Gjennom å basere forvaltningen på bæreevnen til funksjonen i økosystemet reduserer man mulighetene for negativ påvirkning og skade fra forskjellige aktiviteter på naturmiljøet. I norske farvann er det særlig viktig å beskytte sårbare havområder mot fiskeri- og petroleumsaktivitet. Samtidig må det påses at man verner et representativt utvalg av marine områder. Gjennom konvensjonen for biologisk mangfold har Norge forpliktet seg til å verne 10 prosent av våre farvann.

Gjennom reell implementering av planmessig arealdisponering som forvaltningsprinsipp i forvaltningsplanen, vil man unngå unødige konflikter og ubetenksom ødeleggelse av viktige ressurser og muligheter. Dette vil kunne sette Norge og norsk havforvaltning i førersetet internasjonalt.

Forvaltningstiltak for å oppfylle miljøindikatorne

Et viktig virkemiddel for å måle effekten av forvaltningsplanene er miljøindikatorne/målene som listes opp i planene. Disse indikatorene bør av faglig forum tilstrebes og gjøres mer resultatbaserte og målbare, slik at det blir lettere å vurdere om forvaltningen tar naturtilstanden i havet i riktig retning.

For å sikre seg at disse målene oppfylles bør man fra et faglig perspektiv sannsynliggjøre at de foreslåtte forvaltningstiltakene er tilstrekkelige til å sikre oppnåelse. Greenpeace mener at en slik vurdering burde bli en del av *Faglig forums* oppgaver. Forumet er sentralt i kunnskapsinnhenting om miljøtilstanden i norske havområder, og har gjennom det arbeidet en uvurderlig kunnskap til å vurdere effektene av foreslåtte forvaltningstiltak. Vi mener også at forumets nåværende mandat gir hjemmel for dette.

Skulle forumet i en slik vurdering komme frem til at de foreslåtte tiltakene ikke er tilstrekkelig mener Greenpeace videre at forumet må foreslå ytterligere tiltak. Også dette mener vi kan pålegges forumet innenfor dets eksisterende mandat.

I dagens situasjon, hvor forumet ikke involveres i å utarbeide forvaltningstiltak ser man at det går politikk i avgjørelser om forvaltningsmessige grep. Man så det blant annet i høst, hvor Statoil stikk i strid med alle miljøfaglige råd fikk tillatelse til å bore etter olje i Tune Statfjord-feltet. Feltet ligger midt i et viktig område for Tobis, en viktig fiskeart for økosystemene i Nordsjøen. Et annet eksempel er tillatelsen som ble gitt for å letebore etter olje ved Sularevet. Til tross for at trålfiske ved Sularevet var forbudt fikk oljeindustrien tillatelse til å ankre opp en leterigg i umiddelbar nærhet revet. Iskanten og definisjonen av den og dens utstrekning er også en situasjon hvor det tydelig har gått politikk i forvaltningen. Greenpeace tror at en sterkere involvering av *Faglig forum*, både gjennom vurdering av forvaltningstiltak og ved å foreslå ytterligere tiltak om nødvendig, kan bidra til at forvaltningen får en større kunnskapstyngde, og at man på den måte hindrer at det går politikk i forvaltningen.

Fraværet av både vurderinger av forvaltningstiltak forslag til nye forvaltningstiltak har vi også tidligere trukket frem som en svakhet i den første Forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten, samt for forvaltningsplanen for Norskehavet. Dette er særlig beklagelig fordi mange av de aktuelle tiltakene, som trål- og petroleumsfrie soner, marine verneområder og seilingskorridorer allerede er godt utredet, eller det finnes erfaringer fra andre steder som kan brukes som grunnlag for vurderinger.

God artsforvaltning til havs er avhengig av beskyttelse av viktige habitater og god planlegging av aktiviteter som kan påvirke økosystemet negativt. I denne sammenheng er det påfallende at samtlige av dagens forvaltningsmessige tiltak overfor rødlistete marine arter i utredningsområdet er basert på fiskerestiltak, mens ingen er innrettet på reell beskyttelse av kritiske leveområder. I lys av den manglende måloppnåelsen på området, er det klart at denne strategien må endres. Det er behov for en både- og strategi for truede arter til havs, som det er på land.

Samtidig er det verdt å merke at flere av de prioriterte særlig verdifulle områdene er valgt nettopp på grunn av deres rolle som kritisk leveområde for rødlistete arter. Disse bør derfor være åpenbare kandidater for vernede områder til havs.

Faglige innspill til 10 prosent marint vern i norske havområder

Arbeidet med marint vern har pågått lenge i Norge, uten at det har gitt nevneverdige positive resultater. Man etablerte i 2002 en marin verneplan, og et utvalg områder ble foreslått vernet. Over 15 år senere har fortsatt ikke alle disse områdene blitt innvilget vern. I den senere tid har Norge gjennom konvensjonen for biologisk mangfold forpliktet seg til å verne 10 prosent av norske havområder innen 2020.

Status i dag er at under én prosent av norske havområder er vernet. I den nylige regjeringserklæringen gjøres det forsøk på å aktualisere fraværet av marint vern, og det trekkes frem at det skal sikres et representativt utvalg av marine verneområder.

Greenpeace mener *Faglig forum* må involvere seg i arbeidet med marint vern. Forumets kunnskap om norske havområder bør benyttes til å kartlegge og foreslå marine verneområder som sikrer oppnåelse av 10 prosent-målet i forvaltningsplanene for Lofoten - Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen og Skagerrak. Slike forslag må gjelde ut i hele Norges eksklusive økonomiske sone, ut til 200 nautiske mil. Det eksisterende marine vernet som har kommet på plass i Norge så langt gjelder ut til 12 nautiske mil. Til tross for at naturmangfoldsloven kun gjelder ut til 12 nautiske mil mener ikke Greenpeace at dette er en hindring for å oppfylle forpliktelsen om å verne 10 prosent av norske havområder, som altså omfatter hele den økonomiske sonen.

Systematisering av data om sårbare havområder

Greenpeace sitter i dag igjen med et inntrykk av at man i for liten grad systematiserer informasjon om sårbare norske havområder. For eksempel finnes det i dag ingen systemer for at fiskebåter som kommer over sårbare områder, for eksempel svamp-områder, melder inn dette og at funnet blir registrert i en database. Her mener Greenpeace at *Faglig forum*, som i et ledd av kunnskapsinnhenting om norske havområder, bør ta ansvar for å opprette systemer for den type informasjonsinnhenting.

Gruvedrift til havs

Den nylige lanserte regjeringsplattformen aktualiserer et viktig spørsmål. I erklæringen står det: "Det kan på lang sikt være potensiale for lønnsom utvinning av havbunnsmineraler fra norsk sokkel. Samtidig må slik mineralutvinning skje på en miljømessig forsvarlig og bærekraftig måte. Derfor er det avgjørende å få etablert et godt regelverk i forkant av eventuell kommersiell aktivitet. Regjeringen vil derfor legge frem forslag til et slikt lovverk og vurdere åpning av deler av norsk sokkel for kommersiell og bærekraftig utvinning av havbunnsmineraler". Som en ledd av dette arbeidet vil regjeringen vurdere hvordan man effektivt kan kartlegge havbunnsmineralene.

GREENPEACE

Greenpeace vil oppfordre *Faglig forum* til å ligge i forkant av denne utviklingen, og sørge for at forumet som i en del av kunnskapsinnhenting av miljøtilstanden i norske havområder har et spesifikt fokus på områder hvor slik gruvedrift kan bli aktuell. Finner man at disse områdene er særlig sårbare må forumet foreslå forvaltningstiltak som beskytter de såkalte skorsteinene hvor man finner mineraler, og på den måten sørge for å ta vare på de unike økosystemene som er tilknyttet disse mineral-skorsteinene.

Med vennlig hilsen Greenpeace Norge

Truls Gulowsen

Leder i Greenpeace Norge

tgulowsen@greenpeace.org

Halvard Haga Raavand

Politisk rådgiver, Greenpeace Norge

hraavand@greenpeace.org